

FINIS AUSTRALAE I DRUGO

(uvid u 2015–2017)

FINIS AUSTRIAE

Grof Danilo Danilović, konzul Bogdanović, pisar Mirko Njeguš... u imaginarnoj državici-kneževini Pontevedro, kvazi na rubu bankrota. Ništa čudno, glede imena, kad je 1905, u doba Lehárove praiizvedbe, zbiljska Italija imala crnogorsku kraljicu! A uz Pontevedro (skrivena rima: Montenegro) veže se kolo, no u povećem plesnom umetku nošnje su *mix*-panslavenske, akrobatika ruska, a refren na doslovnom hrvatskom: »Mi velimo dase [sic!] veselimo!« Tako u prijenosu iz Metropolitana. Preveden s njemačkog, lijepo rimovan libreto na engleskom, veduta Montmartrea u pozadini, pa enterijer »Chez Maxim«... Postmodernizam *ante litteram*.

Za dvije godine slikat će se, u pariškom parku Monceau, moj djed Toni, ljubitelj opere, još ne bečki *udovac*, s novorođenčetom, nimalo *veseo*; za tri godine zatrest će se Messina do temelja; a za dvanaest će, podalje na Istoku, mužiki tako zdušno orati ledinu dok smrznuto blato ne pogodi u glavu tri carstva.

Sve su dame dotle izgubile lepeze, prosula se s okvira krajnja zlatna prašina na Klimtove ljubavnike u samrtnom grču.

DIVAGAZIONE (Senegal)

Svu trojicu, sasvim odvojeno i neovisno, upoznah na otvorenom. Prvog blizu Sabina antikvarijata, drugog par ulica dalje, trećeg na vrhu glavne dige, jer je uočio da prelistavam knjigu kupljenu kod drugog. Sva trojica iz Senegala, a drugi s prvim – nevjerovatno – dijeli čak i sobu! Predstavljali su se imenima: Aldum, Elhadji, trećemu ime ne zapisah. Prvi govori vrlo dobro talijanski, drugi još bolje francuski, treći se (nakon tri mjeseca) snalazi na talijanskom, francuski mu je dobar, a omiljeni španjolski besprijekoran. Aldum ostade silno iznenađen kad mu spomenuh Senghora, pa potom Guberinino prijateljstvo s dotičnim. Iz kupa knjiga pod rukom on tad izvuče upravo Senghorove pjesme u talijanskom prijevodu (izd. Giovane Africa Editori, Pontedera, Pisa), a iz vlastitog životopisa izdvoji dvije godine studija filozofije, potom mehaničarski zanat, potom (silom prilika, uključujući i probni povratak u domovinu) – nezaposlenost. Elhadji mi priđe uvjeravajući me da mi je izdaleka odčitao na licu bliskost s knjigama. (Skeptičnima ću reći: da takvu vidovitost iskaže svakom prolazniku, podosta bi se dan-danas obrukao!) Natuknu mi, usput, o svojoj useljeničkoj plovidbi do Tenerifea: desetak neljudskih dana. Potkrijepi to iskustvo arhetipski unatrag knjižicom – koju također kupih – o otočiću Gorée (ispred Dakra), s kojeg bijaše započeo odvoz okovanog crnog roblja u Ameriku. Stekoh dojam da je i Aldumu i Elhadjiu bilo više stalo do razgovora (s neočekivanim bijelim sugovornikom) negoli posljedično do prodaje. Unatoč zamislivoj stisci. Treći Senegalac, nezaposlen kao i prva dvojica, shvatio je odmah da mi neće moći nametnuti simetričnu kupnju. No zamoli me da na licu mjesta

pročitam Senghorovu pjesmu otisnutu na pruženoj naslovnici. Ona dojmljivo govori o Crncu koji cijelog života ostaje crn, dočim Bijelac mijenja boju ovisno o dobi i prigodama: ružičast kao novorođenče, žutozelen od jeda, blijed u smrti (navodim na preskok po sjećanju, možda dopisujući varijacije), ali nikad ne postaje crnopus! Senegalac s gata upućen je, udomaćen dapače, u španjolskom nogometu. Bez imalo nacionalne nedoumice navodi mi četvoricu Hrvata u tamošnjim vodećim momčadima. Priznajem da mi jedno ime izmiče.

O Senegalu silno malo znam, osim da je po tradiciji zemlja afričke elite. Nakon rukovanja, ostavih sugovornike vidljivo (prirodno, možda) nasmiješene.

(Ali na otvorenom kraju ne prestaje se burkati pozadinsko more...)

(Trst, 3/2015)

SKRETANJE

Do prije nekoliko godina Lampedusa (Giuseppe Tomasi, autor *Geparda*) bio je pisac, a sada je nadasve otok oko kojeg plutaju, mrtvi ili poluživi, nesretnici.

PARADOKS

Paradoks je sveučilišne, tzv. bolonjske reforme, obilno »usavršavanje« na odredištima, što se studenti filozofskih fakulteta (nekoć korektiv neobrazovanosti odnosnih društava) *brane* od znanja, točnije od minimalnog proširenja lektire izvan sve primjetljivijeg *decrescenda* ispitnih zahtjeva.

Što bi na to rekli (da ostanemo tek pri početnom *A*): Aristotel, Avicena, Averroës, Abelard...! A tek Grossatesta, biblio-*manducator* simbolična imena...

* * *

Ući u školsku lektiru najgore je što može zapasti pisca. Ili će biti pedagoški sužen ili će omrznuti nezrelim čitateljima ili će oni preuzetno vjerovati da su ga »apsolvirali«. U svakom slučaju – osim kao dječjem piscu – prijeti mu »prerezana« budućnost.

* * *

Doista, moralo bi književniku biti drago što ga *neki* kritičari neće nikad čitati.

TESLA

U zabiti ličke planine (tobože lijećeći obiteljsku korotu koja mu je, prestigavši ga, potvrdila prekooceansku viziju) razradio je prioritet munje nad kišom.

Za domovinu nisu (još) ništa značila imena ljudi s kojima će večerati (i izvan kruga fizičara i odnosnih mecena): Penderecki, Dvořak, Mark Twain...

A danasve, bilo je nemoguće zamisliti *building* rekordne visine kako – u svoj svojoj okomici – zrači »njegovim« svjetlom...

(Na Griču su se dotle palile plinske svjetiljke i budno se pazilo na poštivanje propisa: naime da »lampah nažigač ne sme z po-drapanimi škornjami lampe nažigati...«)

* * *

I kiparska se lirika kod Meštrovića – prije ili kasnije (osobito kasnije) – pretvara u epski patos. Sve predvidljiviji.
Ostaje, međutim, na glatkoj mramornoj puti.

BRUCKNER

U prepunoj dvorani zasut, kako već kod nas biva, političkim pitanjima, pa i izazovima... Bilo je izlišno, iz takve publike, prizvati temu ljubavi, početni (najavljeni) *moevens* večeri.

Pascala Brucknera bijah upoznao, vrlo nabrzinu, već daleke 1995. u »Teatru &TD«, prigodom prve scenske prilagodbe *Ledenog mjeseca*. Stajao sam uz prevoditeljicu istoimenog romana (prvog njegova djela u nas) dok joj je autor pisao lijepu posvetu. (Neshvatljivo se netragom zametnuo odnosni izvornik, umjesto da bude dohvatljiv na »zakonitoj« polici.) Bila si tada, po općem dojmu, još vrlo primjetljiva, premda s vlastitom pretknjiževnom, glumačkom prošlošću dobrano za sobom. Između intelekta i druge, naočite vanjštine, Bruckner se nije kolebao. Zapela mu je za oko, uz to sama, dugokosa glumica, inače u scenskoj ulozi Rebecce.

Ne znam je li ga itko, sada, po povratku u Zagreb, obavijestio o njenoj dramatično-mističnoj sudbini u međuvremenu. Naime o nepovratnom povlačenju u samostan zatvorenog tipa. O čemu se proširila tek suzdržana novinska vijest. Opatica tako izvanse-rijske prošlosti navela me da se pitam: promatra li ona iz svoje karmelićanske klauzure, u trenutcima nesanice, nad tamnom konturom Španjolske, gorki *ledeni* mjesec?

Jedna kuloarska primjedba, na izlasku, navela me na pomisao da je žrtvovano pitanje bolje skrenuti ovako. Možda bi se inače, između dviju fabula, romansijersko-scenske i zbiljske, nazrela neslućena, iscrtkana poveznica.

(Pustio sam Brucknera da drugima ispisuje posvete u primjercima novih prijevoda.)

LA MÉMOIRE

Bilo ti je tada tek osam. Zamišljam te po fotografijama kao bistru djevojčicu u doba Magritteova platna. Ali nad mokrim obzorom skupljali su se već prijeteći oblaci; na sljepoočici, duž obraza mramorne ženske glave spuštenih vjeđa, grušala se krvava mrlja; jedino je grimizna ruža položena u prvom planu ostala kao šutljiv zalag: neocvala sjećanja.

PRIČA JEDNOG PREDMETA

Nakon mene, završit će u otpadu kao tolike za druge beznačajno šutljive i nepotrebne stvari. Obojena šalica s otkinutim drškom, naslijeđena još iz tvog djetinjstva, potom preusmjerena kao ovlaživač zraka na kaljevoj peći. Ako je spustim, prepoznajem tvoj samozatajan prolaz/plov ovim svijetom: u lađici s djevojčicom i njenom lutkom sučelice, pod zakrpanim jedrom.

Kamo leti galeb, u akvarelu neba, na nevidljivoj joj strani?

(Vel. Petak, 2016)

* * *

Iznošenu, koristila si je kao kućnu haljinu u otočkoj djedovini. Pamučna, na jednostavnoj zelenoj podlozi imala je nježne vodorravne crte, trag francuske otmjenosti. Sasvim nestala iz mojeg sjećanja, nezabilježena na ijednoj snimci.

I otkud sada ti u njoj u sunčanom snu?

IN MEMORIAM

Za pjesnikom je ostala prazna stolica.

U dnevnom tisku više su prostora dobili promašeni jedanaesterci negoli njegov opus.

U tankoj posmrtnoj okomici...

* * *

Na sunčanom satu
kazaljka sjene
primiče se večeri.

(Tkalča)

VOX POPULI

Ne uspijevam čitati, jer trojica penzionera za susjednim stolom u kafiću, uz obilje izražajnih poštapalica, gromoglasno »filozofiraju«. U rasponu od slikarstva (»Kak to da palme više nisu zelene!«) do orwellovskih kamera koje nas navodno uhode duž cijele Maksimirske. A jednom od trojice pristigao maloljetni sin reče: »Stari, odi u k.!« Komentar zatečenog: »J-em mu mater...« itd. Jednodušan je zaključak: »Ne može sve to dobro završiti!«

* * *

Defilira neiscrpna tjelesnost.
A u rastresitom zaboravu propadala su carstva.

* * *

Nerijetko je potrebno s arhetipskog Juga bježati na korektivni Sjever.

* * *

Ako usrećiš i jednu osobu, popravlja se svijet.

* * *

Pitanje je: dolaze li snovi iz nas ili k nama?

* * *

Katkada, ne želeći vam dobro, učine vam uslugu. Sasvim nehotice. To su nevidljivi porazi zla.

LEPANT 1571.

Valja se čuvati pobijedenih i njihove nezatumljive želje za osvetom.

Dok pobjednici lašte zarobljene pramčane statve, likuju pismom i glasom, druga strana već iduće godine, podignutih vesala, jedri s novim brodovljem. A tek kopnom, uskoro jašući do Beča...

UNATRAG/UNAPRIJED

U *Malom Larousseu* »velikog formata«, iz 2003, Lenjin zaprema triput više prostora nego Leonardo da Vinci.

A neki o »kraju povijesti«...!?

* * *

Nekima je pak antiteza jedini modus (non) operandi.

* * *

U svakoj fiziologiji zasjeda patologija.

MRTVA STRAŽA

Postolja
umnožena
bez kipova
bez poprsja

(Vrt Arheološkog muzeja)

FILMOVI I SERIJE »MIROLJUBIVIH« NASLOVA
NA ZVANIČNIM TV-KANALIMA
(u manje od tri mjeseca)

Alibi za ubojstvo
Bostonski davitelj
Carstvo poroka
Carstvo ubojica
Dvostruka osveta
Gospodar zločina
Igra smrti
Internetska otmica
Kronike zločina
Mračni zločini
Muškarci koji mrze žene
Narkorat
Neizrecivi užas
Oteta
Otmica Alice Creed
Paklenska medicinska sestra
Pljačka
Potjera bez milosti
Povijest nasilja
Put osвете
Revolver
Seksualni zločini
Smrtonosno oružje
Smrtonosni hitac
Svjedokinja umorstva
Teksaški masakr motornom pilom

*Ubij ih nježno
Ubiti je lako
Ubojica Joe
Ubojice
Ubojstvo i margarite
Umorstva u Midsomeru
Veliki nož
Zagonetno ubojstvo
Zločinački umovi*

Ako ste propustili
ne očajavajte,
bit će toga još...

AH, AH...

Ah, ah... Da sam ju cijelu provjerio (a ne tek prelistao), koliko bi drugih »bisera« iskočilo? *Iz veka u vek (Horvatskaja poezija)*, izd. Prainat, Moskva, 2007, predgovora dva, prevoditeljska ekipa, službene ruske subvencije...

U jednoj pjesmi Bore Pavlovića »kljuse« prevedeno kao »krokodil«, valjda da se – protivno izvorniku – rimuje s »naskočil« i »otkusil«. 'E naufragar mē dolce...' , školski citat na kraju Slamnigove *Barbare*: prevoditelj ne zna da je Leopardiev. Uz Mifkina Wittgensteina objašnjenje da je rečeni »austrijski pijanist« (dohvatljiviji očito od istoimenog filozofa!?). Uza Stojevićevu *Propast Venecije* (nigdje Šenoe ni slučajno) *Ponte dei sospiri* protumačen kao »kvartal v Trieste«, a Tin (Ujević, naravno), promijenivši spol nabolje, u bilješki postao Tina Turner, »amerikanska peвица«. Dvjema Kirinovim pjesmama u slobodnim distisima dodane u prijevodu vrsno-obješenjačke rime. Mićanovićev *Vrt Finzi-Continijevih* navodno prizvao film F. Fellinia; međutim, nespomenuti je roman Giorgia Bassania ekranizirao De Sica! Itd., pretpostavlja se...

Osobno se tješim, jer mi se prevoditelj(-ica) dviju pjesama (nikakve veze jedna s drugom, po duljini »šepaju«) zove A. Bessmertnoi...

* * *

Neki ne vole hotelske sobe zbog njihove navodne bezličnosti.
No ulazak u nenastanjenu sobu kao stanovit je *degré zéro*, svojevrsno ponovno rođenje unutar predbilježenih datuma.
Vlastiti predmeti »posvajaju« prazan prostor.
Ta ista hotelska soba više nikad neće biti ista, osim ako se u nju ne vrati isti gost.
(Kad bismo znali u koliko se soba više nikada nećemo vratiti!)